Пётем пĕнчери пролетариет, пĕрлешĕр!

1938 АВГУСТ 20 ШАМАТКУН 191 (5004) №

Чăваш Коммунĕ

21-мĕш çул тухать

ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн хăçачĕ

Пĕр №-рĕ 10 пус

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Новокусары, ул. Володарского, 5-Дом Печати
ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 6-47, ред. заместителĕн — 3-87, редакци секретарĕн — 4-40, парти пурнăç пайĕн — 6-58, йăхкуçăлăх пайĕн — 4 — 87, советсем пайĕн — 0-88, промышленнăйпе пайĕн — 7-07, культурăпа пропаганда пайĕн — 6-23.

Чукунçула вăхăтра туса пĕтерер

Канаш-Шупашкар чукунçулĕ Чăваш республикинĕн пурнăçĕнче пысăк ырăн йышăнса тăрать. Ана вăхăтра туса пĕтерессине пĕтĕм Чăваш халăхĕ кĕтсе тăрать, ана вăхăтра туса пĕтермеле тăвассишĕн партипе правительства хыттă тăрашççĕ.

Июнĕн 4-мĕшĕнче чукунçул строительсем трассă тăрăх Канашран Шупашкара лини хывса çитерчĕç. Çак кун пĕтĕм Чăваш халăхĕн савăнăçла уйăх кунĕ пулса тăчĕ. Унтанпа вăхăт икĕ уйăх ытла иртрĕ. Строительствă управленийĕ ĕçе кирлĕ пек тытăнса пулсан, ку тăрана чылай ĕçсене елĕртме пулнă. Анчах пайăнки куна чукунçул строительствин хăвăртлăхне нихăш енчен те çителĕклĕ теме çук. Тата та ытларах—ăна вăхăтра туса пĕтересси пысăк хăрушлăх умне тухса тăма пултарать.

ССРС Çулйĕр Халăх Комиссарĕ Л. М. Каганович йулташ панă приказ тăрăх, Канаш—Шупашкар чукунçулне октябрĕн 1-мĕшне туса пĕтерсе хута йăмала. Вăхăт нумай йулмăн. Халĕ чукунçул строительствине чи хĕрÿ ĕçсем пымала. Чăнипне мĕн куратпăр-ха? Августăн 10-мĕшне строительствă ĕçĕсен çулталăк планне 53,4 процент тултарнă. Çулталăк планне июлĕн 20-мĕшне 50 процент тултарнине хисепне илсен, ÿсĕм пиллех те сахалинне куратпăр (3,4%).

Строительствă планĕнче трассă тăрăх хăйăр сарса тухасси пысăк вырăн йышăнать. Сентябрĕн 1-мĕн тĕлне Канаш—Çĕрÿ участокĕсем хушшинче трассă çине иккĕмĕш хут, Çĕрÿ—Шупашкар участокĕсем хушшинче пĕрремĕш хут хăйăр сарса тухмăла пулнă. Августăн 14-мĕшне кăтартăкăн сведенисем тăрăх, Канашпа Çĕрÿ хушшинче иккĕмĕш хут хăйăр сарса тухма мар, пĕрремĕш хут та сарса пĕтереймен. Çĕрÿпе Шупашкар хушшинче хăйăр сарма пуçĕпе тытăнман. Çавăн пекех ытти ĕçсем те.

Чукунçул строительстви ĕç вăйĕ çитменнине хытă аптăрат. Çавăн пек, строительствăра тĕп ĕçсене тунă çĕрте кунне 1658 çын ĕçлемелле пулсан, унта халĕ аран-аран 500—600 çын ĕçлет, ĕç пĕтĕм кирлĕ рабочисен хисепĕнчен виççĕмĕш пайĕ. Çак вăхăтрах строительствă управленийĕ те, парти райкомĕсемпе райĕспăкомĕсем те чукунçула вăхăтра туса пĕтерме кирли çинчен колхозниксемпе ĕçлеканăçсене пăхăнса тăрăççĕ. Самăхран, „Красномайский" колхозра (Пăтăрьел р.) колхозниксем чукунçула çине ĕçлеме çынсем уйăрнă, анчах колхоз председателĕ „хамăра та ĕç вăйĕ çитмест" тесе, вĕсене ĕçлеме памасăр ларать.

Чукунçула пĕтĕм республикă тăват. Чукунçула вăхăтра туса пĕтересшĕн пур райкомсемпе райĕспăкомсем те ответлă. Анчах ку пĕрре те чукунçул сывлăхĕнчи районсенчи партипе совет организацийĕсем, ытти районсем çине шанса, хăйсем йĕнчен имĕш тумасăр ларма пултарнине шутламаст. Хăшпĕр райкомсемпе райĕспăкомсем çакăн пек çул çине тăнă та ĕнтĕ. Акă, Шупашкар районĕнчи чукунçул çинче пурĕ те 20 çын анчах ĕçлет, Ишлей районĕнчен—32 çын, Канаш районĕнчен—24 çын, Шăхаран районĕнчен 60 çын. Тракти Çĕрÿ районĕсем те ĕç вăйĕ тăратас ĕнтĕне мухтанмах пултарăмăççĕ. Пурин те йăлăнма вăхăт—чукунçула туса пĕтерес ĕçе вĕçĕмсĕр вăрах йăлăна пыл-тарăймастăр. Халĕх, пайăн-мран, парти райкомĕсемпе райĕспăкомĕсен колхозниксемпе колхозницисемпе чукунçул строительствине массăлăн кăларас ĕçе организацилемелле. Ĕç вăйĕсене бригадăна пĕрлештерĕçе йăмала. Районсенчен ĕçлеме килнĕ бригадăсен пуçне бригадир пулса ĕçлеме вĕсеммине пĕрле бригадир пулса килнĕ пуçлăхсене лартмала. Çавăн пек тунă вăл бригадăсен ответлăхне, çавăн пекех тата ĕç тухăçăлăхне хăнартăт. Бригадир хăйсен колхозченĕн вертсе килнĕ колхозник пулнă—бригадăри рабочисен ĕç хăстарăхне вăйлатăт. Рабочисен бригадăрта хăйсен çыннине хурăççĕ.

Строительствă управленийĕн районсенчен килекен ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарса тухмала тăвас пулать, рабочисен ĕçне организацилес пулать, ку ĕçре пулса пыракăн çитменлĕхсене пĕтермелле. Вĕçĕмсĕр тĕрлĕрен канашлусем, пухусем, изрусем туса ларинчен ытларах рабочисем пыракан сенÿсене пурнăçлас тĕлĕшпе ĕçлени кирлĕ. Ĕçе организацилеме пĕлменни, çирĕп йĕркепе çукки—акă мĕн çитмест строительствă руководителĕсенче. Ĕçе организацилеме пĕлменнинпех ĕнтĕ чукунçул уйăвĕ умĕн строительствăра пуçланнă стахановăла вунăкунлăн хăй тĕллĕн сÿлсе ларнă. Рабочисем чукунçула вăхăтра туса пĕтересшĕн. Вĕсем чăваш халăхĕ чукунçула туса пĕтересçе мĕн пек пысăк хăвасăлăха кĕтсе тăнине лайăх пĕлеççĕ. Ĕлĕр, çамрăксем,—тет Тутаркас районĕнчен строительствăна пынă комсомолец, движени начальникĕ Родионăв йулташ,—хамăра панă заданине тултарма хатĕр. Пирĕн хушăра стахановецсем те сахал мар, анчах пирĕн ĕçе организацилеме пĕлни çук. Час-часах стахановецсем пуçарсă йăраканскне лайăх ĕçсемех пĕтсе ларрăççĕ, стахановецсене ĕçлеме кирлĕ условисене туса памарçĕç". Чылай чухне ĕç хатĕрĕсем, инструментсем çитменнине ĕç чарăнса тăрать, викунсем вăхăтра паманнине ексклватăрсем ĕçлемесĕр ларрăççĕ, составсем график тăрăх çÿремеççĕ.

Строительствă управленийĕ ĕç укçи тÿлес ĕнтĕпе пулакан çитменлĕхсене пĕтерес пулать. Тĕп производствăсенче ĕçлекен рабочисене ĕç укçи воспитани парат.

Республикăра тĕп учрежденисемне организацисем йĕнчен те Канаш—Шупашкар чукунçул строительствин рабочисем хушшинче ĕçлесси çине халăхпа йĕнчен лайăрах пăхни кирлĕ. Суту-илÿ организацисен снабжени ĕçне лайăхлатмала. Сывлăха сыхлăх Халăх Комиссариачĕ, çавăн пекех Çутĕç Халăх Комиссариачĕн те, рабочисен куллунăра йăла условинĕсене лайăхлатасси çине хытăрах пăхмала.

Çак ыйтусене тишкерсе, Обкомăн чукунçул строительстви тăвра пĕтĕм колхозниксемпе ĕçлеканăçсене, ытти районсем çине шанса, хăйсем йĕнчен имĕш тумасăр ларманине илтеттерсе, Хăшпĕр райкомсемпе райĕспăкомсем çакăн пек çул çине тăнă та ĕнтĕ. Акă, Шупашкар районĕнчи чукунçул çинче пурĕ те 20 çын анчах ĕçлет, Ишлей районĕнчен—32 çын, Канаш районĕнчен—24 çын, Шăхаран районĕнчен 60 çын. Тракти Çĕрÿ районĕсем те ĕç вăйĕ тăратас ĕнтĕне мухтанмах пултарăмăççĕ. Пурин те йăлăнма вăхăт—чукунçула туса пĕтерес ĕçе вĕçĕмсĕр вăрах йăлăна пыл-тарăймастăр. Халĕх, пайăн-мран, парти райкомĕсемпе райĕспăкомĕсен колхозниксемпе колхозницисемпе чукунçул строительствине массăлăн кăларас ĕçе организацилемелле. Ĕç вăйĕсене бригадăна пĕрлештерĕçе йăмала. Районсенчен ĕçлеме килнĕ бригадăсен пуçне бригадир пулса ĕçлеме вĕсеммине пĕрле бригадир пулса килнĕ пуçлăхсене лартмала. Çавăн пек тунă вăл бригадăсен ответлăхне, çавăн пекех тата ĕç тухăçăлăхне хăнартăт. Бригадир хăйсен колхозченĕн вертсе килнĕ колхозник пулнă—бригадăри рабочисен ĕç хăстарăхне вăйлатăт. Рабочисем бригадăрта хăйсен çыннине хурăççĕ.

Нумайăх пулмасть партипе Обкомĕ чукунçул строительстви мĕнле пыни çинчен пăхса тухрĕ. Обком строительствă управленийне те, республикăри партипе совет организацисене те чукунçула вăхăтра туса пĕтерес тĕлĕшпе мĕн-мĕн тумалисене кăтартса пачĕ.

Республикăра партипе совет организацисен Канаш—Шупашкар чукунçул строительстви тавра пĕтĕм çынна çухрăма туса пĕтермеле тăвас пулать.

Национализацăсен Советĕн августăн 11-мĕшĕнче пулнă ларăвĕ. Ÿкерчĕк çинче: Комсомолăн депутатсен (сылтăмрах) Советĕн ĕçне пухăнакан докторăн мăшăрĕ (Чăваш АССР) Т. А. Моисейăна тата вăйăн лейтенантĕ В. А. Виноградов (Мариэл АССР).

В. Нилин фото-ÿкерчĕкĕ (Совфото).

Сойуз Совечĕпе Национальнăçсен Совечĕн пĕрлехи ларăвĕн дневникĕ

1938 çулхи августăн 17-мĕшĕ

Августăн 17-мĕшĕнче Сойуз Совечĕпе Национальнăçсен Совечĕн пĕрлехи виççĕмĕш ларăвĕ пулна.

Ложăсем çинче—партипе правительствă руководителĕсем, ССРС Верховнăй Совет Президиумĕн членĕсем, Халăх Комиссарĕсем.

Кун пĕркунне—

ССР Сойузĕн Верховнăй судне суйласси тата

„ССРС гражданстви саккунĕн" пройекчĕ çинчен доклад.

ССР Сойузĕн Верховнăй Судне суйласси çинчен тăракан ыйтупа депутат Балайĕв доклад тăват.

— Совет правосудийĕ тĕлевĕ, — тет Балайĕв йулташ, — халăх тăшманĕсене—троцкисла-бухаринла тата буржуала-национализла фашисла шпионсене, сăтăрçăсене, диверсантсене, сынпĕлеренсене, тăван çĕршыва пăрахса тăшман ĕнне кайăкансене, социализăмăла харпăрăха çăратакансене тĕп тăвасси.

Çакăнпа пĕрлех пирĕн правосудин Совет Сойузĕн гражданĕсене тăван çĕршыва тата социализăм ĕçне йÿратас кăмăла кĕртсе, совет саккунĕсене тĕрĕс те пĕр паркалăнмăсăр пурнăçа кĕртес кăмăла, социализăмла харпăрăха перекетлĕн тыткалас кăмăл, государствăлă тата общественнăлă тивĕçлĕх сине тÿрĕ кăмăлна пăхас кăмăла тата социализăмла пĕрлешÿлĕ пурнăç йĕркисене хисеплес кăмăл кĕртсе воспитани парат.

Совет сучĕ умĕнче тăракан задачăсем пит пысăк та çалăмасене çук ответлă. Çавăнпа та ăна задачăсене пурнăçа кĕртес ĕçе халăх ирĕкĕпе йăраканскн çынсем — пĕр кăтăксăр тÿрĕ чĕрелĕ çынсем, хамăр аслă тăван çĕршывăн шанчăклă, Ленин—Сталин ĕçне, социализăм ĕçне çитийех йÿратаскан ывăлĕсем пулмалă.

Балайĕв йулташ Сойуз Совечĕн старейшинисен Совечĕне Национальнăçсен Совечĕн старейшинисен Совечĕн йĕнчене Балайĕв йулташ ССР Сойузĕн Верховнăй Судне 45 çынтан суйлăма сĕнÿ парат. Сĕнĕне пĕр сасăлăн йышăннăççе.

ССРС Верховнăй Сучĕн Председательне И. Т. Годаков йулташа пĕр сасăлăн суйласççĕ.

Унтан кашнине уйăрăмăн сасăласа ССР Сойузĕн Верховнăй Сучĕн 44 членне пĕр сасăлăн суйласççĕ.

Сойуз Совечĕн старейшинисен Совечĕпе Национальнăçсен Совечĕн старейшинисен Совечĕн йĕнчене Балайĕв йулташ ССР Сойузĕн Верховнăй Сучĕн 20 халăх заседательĕсене суйлама сĕнет. Кашнине уйăрăмăн сасăласа Верховнăй Совет ССРС Верховнăй Сучĕн 20 халăх заседательне суйлать.

ССРС Верховнăй Судне суйлăнă хыçăн ССРС Верховнăй Совечĕ „ССРС гражданстви саккунĕн" пройекчĕпе сÿтсе явăма тытăнат.

Самах Буганин депутата парассĕ.

— Гражданства çинчен калакан саккун пройекчĕ,—тет Буганин йулташ,—социализăмла государствăна гражданĕсем, вĕсен национальнăçĕпе расине пăхмасăр, çавăн пекех арçынпа хĕрарăм икченнĕ пăхмасăр, пĕтĕм государствăн, хуçалăхăн, куçăтуран тата общественнăлă политикă пурнăçĕнче пĕртан пулса тăнăн ăнкăм çĕмĕрĕнни принципиленчен тухса тăрат.

Гражданства çинчен калакан саккунпа фашисла çĕршывсем вăтам ĕмĕрсенчи тискерлĕхпе мракобесиерен те иртсе кайна.

Саккун пройекчĕн пĕрремĕш статйинче Сталинла Конституци положенийĕн — пур сойузла республикăсенчи гражданĕсемшĕн те сойузра пĕрлехлă гражданствă туса хурăкан положенийĕн шухăшне сыпса кусакансене, социализăмла харпăрăха çăратакансене тĕп тăвасси.

Çакăнпа пĕрлех пирĕн правосудин Совет Сойузĕн гражданĕсене тăван çĕршыва тата социализăм ĕçне йÿратас кăмăла кĕртсе, совет саккунĕсене тĕрĕс те пĕр паркалăнмăсăр пурнăçа кĕртес кăмăла, социализăмла харпăрăха перекетлĕн тыткалас кăмăл, государствăлă тата общественнăлă тивĕçлĕх сине тÿрĕ кăмăлна пăхас кăмăла тата социализăмла пĕрлешÿлĕ пурнăç йĕркисене хисеплес кăмăл кĕртсе воспитани парат.

Саккун пройекчĕ çакна ÿçăн та тĕлĕн палăртса хурат: 1917 çулхи нойабрĕн 7-мĕшĕнче ĕлĕкхи Россипа империни подданнăйĕсем пулна тата совет гражданствине сухатман сынсем пулте, çавăн пекех тата саккун çирĕплетнĕ йĕркепе тăрăх совет гражданствине нăне çынсем те — ССР Сойузĕн гражданнăйĕсем пулса тăрассĕ.

Ÿрăх çĕршывсен çынниселĕ, вĕсен национальнăçĕпе расине пăхмасăр, хăйсен холхатăйсен тăрăх ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ ĕç вĕсем пурăнакан Сойузăн республикă Верховнăй Совечĕн Президиумĕ ССР Сойузĕн гражданнăйĕсем ăнăçлăх.

ССР Сойузĕн гражданстванăçчен тухасси ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ ирĕк пана тăрăх пулат.

ССР Сойузĕн гражданнинĕ ĕç гражданки ССРС гражданстванăçчен тăван çынна мăшăрланнăн унăн гражданстванне улăштармаст.

Саккун пройекчĕ тăрах аппăш-ăмăшĕсем ССРС гражданĕсем пулса тăрса ĕç ССРС гражданствинчен туллăнтăр çинчен, вĕсен 14 çула çитмен ачисен гражданстви те çавна майăн улăштат.

Саккун пройекчĕ тăрăх, 14 çултан пуçласа 18 çула çитиччен ачасен гражданствине улăштарасси вĕсем килĕшÿ панă тăрăх çеç пулма пултарат.

Гражданствăсăр хăварасси, саккунăн кăтартса хунă пек тĕслĕхе, суд йышăнăвĕ пригăвăр тăрăх, ĕç ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кашни тĕлте уйрăм кăларăш Указ тăрăх пулма пултарат.

ССРС территорийĕнче пурăнса ССРС гражданĕсем пулса тăман тата хăйсем йÿт государствăн гражданинĕ пулса тăнине кăтартса пама пултарайман çынсем, гражданствăсăр çынсем, тесе шутланаççĕ.

Правительствăна туса хăтăрленĕ „ССРС гражданстви çинчен" калакан саккун пройекчĕн содержанийĕ сакăн пек ĕнтĕ.

Хăйĕн докладне пĕтерсе, Буганин йулташ сăпăла калать: совет гражданинĕ пулăссăн—вăлăран та аслă чыс. Ку вăл—пĕтĕм совет халăхĕпе пĕрле, совет правительстви йĕртсе пынипе. Ленин — Сталин партийĕ йĕртсе пынипе социализăмăлă тăван çĕршывăн вăрăлăхне пĕрлехе-тессишĕн ĕçлессине пĕлтерет.

Совет гражданинĕ пулăссăн вăл—Маркс—Энгельс—Ленин—Сталин аслă вăлăхĕнче, халăхсен аслă сывпуçĕ тата учителĕ Сталин йулташ йĕртсе пынине малала — коммунизăмăн пăтнелĕ шанчăклăн кусса пырассине пĕлтерет.

Докладчăкăн йулташы сăмахĕсем хыçăн пур депутатсемпе хăнасем те Сталин йулташа чысласа хĕрлеç ывăн тăнăççĕ.

(ТАСС)

Германири антифашиссен çырăвĕ

ПРАГĂ, августăн 15-мĕш. (ТАСС). Берлинри халăх фрончĕн тухăçсен ушкăнĕ Чехословаки парламĕнчĕн коммунизма депутачĕ Келер патне çыру янă. Çав ушкăн социал-демократсене, католиксене, коммунисене, демократсене тата тăтăмсене те пĕрлештерсе тăрат. Çырура çапла калаăç: «Нулăшкăн кунсенче Берлинра туса иртерекен ĕçсем уçăлăх вăрçа хатерленнине ĕнентерсе парассĕ. Ĕç—сăлтăксене тата чукунçусем çинче ĕçлекенсене отпуск памăшăнни пăтнех çитсе тăвĕ.

Ĕнер, антифашиссем, пĕтĕм çĕршывсенчи халăхсене çăлăвлăх çинчен асăрхаттарас тĕллĕпе пурне те тăнăçăр. Чехословаки çинчен тата унăн халăхĕ çинчен ялăх çарăнне çĕр тăрă шыв çине кăларăнăр. Анчах вăрçа çапах та тухăçлă çынăн пулăттăр. Демократи, мир тата халăхсен туслăлăх çынăн пулăттăр».

Совет авиацин праçникĕ

Августăн 18-мĕшĕнче столăнçăри халăх тата ун çывăхĕнчи йăлсенчи колхозниксем пурĕ мĕлйăн çынна йăхăн, Мускавăн Тушински аэродрома пынă. Вĕсем çĕршывăн мухтавлă соколĕсене—сталинла пилотсене, халăхăн ÿратнă геройĕсен чапĕ тата мухтавĕ тăван çĕршыв-тулашĕнчен тăста инçене çитийех кĕрлесе тăракан ăсточкăсен маçтăрлăхне курса савăнма пынă.

Тĕп аэроклубăн трибуни çинче—Сталин, Молотăв, Л. М. Каганович, Ворошилăв, Микойан, Йежов, Жданăв, Хрущов, Литвинăв, Шкирятăв, Маленков, Булганин, Косарев, Молăков, Чкалăв йулташсем.

Праçника ССРС Верховнăй Совечĕн депутачĕсем пынă, вĕсем Иккĕмĕш Çеççине пухăннă.

Хăнасем хушшинче—Америкăн çапăла ăсточкĕ, Мускава праçник умĕн вĕсене килне Чарльз Линдберг.

Кантăрăн 3 сехет. Сталин, Молотăв, Л. М. Каганович, Ворошилăв, Калинин, Андрейев, Микойан, Жданăв, Йежов тата Хрущов йулташсен халăма çук пысăк портречĕсене çакса янă сывлăш шăрçĕсем çулеле хуллен йăрăнса çекленеççĕ. Çурса тăракансем сывлăш шăрçĕсем çине синĕнса пăхаççĕ, çулпуçне тата унăн чи çывăх соратникĕсене чĕререн хавхаланса саламлаççĕ.

Аэродрома моторсем кĕрленĕ свсă хупласа илет. 100 пăхăн учебнăй самолетсем çĕр çумĕнчен хăварт та йĕркелĕн вĕсене çекленеççĕ.

Вĕсем хыççăн татах 24 самолет вĕсене çекленет.

Мускавăн аэроклубĕнчи çамрăк пилотсем—производствăран уйăрăмсăрăн вĕсен ĕçне вĕреннĕ работниксене работницăсем хăйсем

Сойуз Совечĕпе Национальнăйсен Совечĕн 1938 çулхи августăн 15 мĕшĕнче пулнă пĕрлехи ларăвĕ

ССРС Йуçтици Халăх Комиссарĕ Н. М. РЫЧКОВ „ССРС, сойузлă тата автономлă республикăсен судоустройствă положенийĕн“ пройекчĕ çинчен тунă доклад

Августăн 15-мĕшĕнче, кăнтăрла 11 сехетре, ССРС Верховнăй Совечĕн ларăвĕсем иртекен пулĕмре, Кремльре Сойуз Совечĕпе Национальнăйсен Совечĕн иккĕмĕш пĕрлехи ларăвĕ пулчĕ.

Ларăва Национальнăйсен Совечĕн председателĕ депутат Н. М. Шверник йĕртрĕ пырат.

Ложăсенче—партине тата правительствăн руководителĕсем, ССРС Верховнăй Совет президиумĕн членĕсем, Халăх Комиссарĕсем.

Ларăва йĕртсе пыракан Национальнăйсен Совечĕн председателĕ депутат Н. М. Шверник доклад тума ССРС Йуçтини Халăх Комиссарĕне Н. М. Рычков йыăташа сăмах парат.

— Сталинла Конституци,—тет Рычков йыăташ,—правосудие тата суда етемлĕх общăствин историчĕпе нихăçан пулман çĕлĕнĕке хăпартăт. ССРС Верховнăй Совечĕн Президиумĕн Сессинче пăхса тухма тăратăвă „ССРС, сойузлă тата автономлă республикăсен судоустройствă положенийĕн“ пройекчĕ совет правительствин Конституцин 9-мĕш сыпăкĕнче палăртнă задачăсеннăн тухса тăрат. Вăл Совет çуччĕ малашне те çирĕплетесенне палăртса хурат.

— Патша Российĕнче,—тет малалла Рычков йыăташ,—судăн класлă характерĕ, унăн чиновникĕсен сутăнчăкларĕ халăх сăмахлăхĕнче лайăх ĕмĕрленсе йулнă. „Ăста суд, унта—суйăлăх“—çапла хăй патăнах халăх патша сучĕн „йĕркелăхне“ тата „пăхăнмалăхне“. „Вăйлине ăн кĕреш, пуйăнине ăн сутлаш“ тесе патша сучĕн класлă ĕненне сăмласа панă. „Ан кай суда пĕр сăмсапа, кай тулли кăсăпа“,—тенĕ патша Российĕнче. Ку сăмахсем патша судĕнче чечекленĕ, халĕ буржуалă çĕршывсенчи судсенче пысăк вырăн йышăнса тăракан сутăнчăклăха, вăтăкçем илемсине тата йĕркесĕрлĕхе кăтартса парăççĕ.

— Халĕ фашисла çĕршывсенче, пурнăчăн ытла, Германинче тата Италире,—палăт тăвăт Рычков йыăташ,—фашисла пуçлăхсем суда ĕç-хĕлĕнчен çĕнтерĕнеçĕн, хăйĕн ĕçне Сталинла Конституцин ыйтăвĕсемпе килĕшӳлĕ улăштарса çĕнтернĕ.

Рычков йыăташ кивĕ судоустройствăй положенине кăларăп вăхăтранпа пиллĕн çĕршывра пулăй пысăк улшăнусем çинче чĕрĕнсе тăрат.

Судоустройствă положенийĕн çĕнĕ пройекчĕ фашисла класс диктатурин вăйăл орудийĕ пулса тăракан совет судне малалла çирĕплетне, суда Сталинла Конституцин ыйтăвĕсенче тĕрĕс-тĕкĕлĕх килĕштерсе демократизацилеме пулăшат.

ССРС прокурăрĕнче хăйăн унне тĕрĕлесе тăнăçлăн пулăсран сакăрлă ыйтăвсем пăрат:

1) ССРС Конституцийĕ, сойузлă тата автономлă республикăсен Конституцийĕсем палăртса хунă ССРС ен общăственăй тата государствăй йĕркине, çуçăлăма социализмăй хăрăпăрăхăн социализмăлă системине;

б) ССРС гражданĕсен ССРС Конституцийĕсене, сойузлă тата автономлă республикăсен Конституцийĕсене палăртăнă политикăлă ĕçлăх, çуртăр тата пурăнăç прависемне интересĕсене;

в) Государствăлă учрежденисем, предприятисем, колхозсем, кооперативлă тата ыт. общăственăй организацисен прависемне интересĕсене.

ССР Сойузĕнчи правосудин задачи—совет саккунĕсене ССРС-ри учрежденийĕсем, должносăлă çынсем тата гражданĕсем пĕр туртăклăха тăмăçăр пурăнăçăпа пырасси пĕрлеллесе пыракан пуçа тăрат.

Докладчăн малалла совет сучĕн воспитанилă ĕçĕ çинчен калать. Совет сучĕ уголовнăй айăпланă шăхăсене ăнăçлă, йурăхăçăр ĕç тăвакан çынна тивĕçлипе айăплаттăкăна мар, çавăн пекех тата преступниксене ăçăс, воспитанăк парас тĕллевпе те нумай ĕçлет. Суд хăйĕн тĕлĕнче ССРС гражданĕсене тăвăн çĕршывра тата социалисăм çинче чĕрĕхен йăрăмра, социалисăмла харăпăрăхăн упрама, ĕç дисциплинăпе сиплĕн тытса пыма, государствăна общăственăй умĕнчи парăма тупе кăмăлна пурăнасăн, социалисăмăй общăжитин пуçăнăсене хисеплеме вĕрентет, суйласçĕ. Автономлă тата сойузлă республикăсенчи Верховнăй Судсенче сан, республикăсенчи Верховнăй Советсем 5 çулăхра суйласçĕ. СССР Сойузĕн Верховнăй Судне тата специальнăй судсене (тăр трибунăлне, чăвăнсуçа тата военно-транспортăнчи линейнăй судсене) СССР Сойузĕн Верховнăй Совечĕ 5 çулăхра суйлать. Судйа долженăçне йышăнăçсене тăрă халиченех пулнă чăрмавсем пĕтеççĕ. Халăх заседателĕсене халăх судйисене суйласçĕ, çав сукăлăхах суйласçĕ. Халăх заседателĕсем суд ĕçне тухса пынă вăхăтра ĕççăçи хăйсем ячĕпе ĕçлесе тăнă вырăнсенчен илеççĕ.

Положенин пройекчĕ: саккун вăйне кĕнĕ суд пригăварĕсене, йышăнăвĕсене тата суд татса панине СССР Сойузĕн Прокурорĕ ĕç сойузлă республикă прокурорĕ, ССР Сойузĕн Верховнăй Суд председателĕ ĕç сойузлă республикăн Верховнăй Суд председателĕ çеç хирĕлеме пулăтарат, тесе палăртат.

Судсен чи аслă органĕ ССР Сойузĕн Верховнăй Сучĕ пулат. Вăл Совет Сойузĕнчи тата сойузлă республикăсенчи пур судсен ĕçĕсене те сăнаса пырат, уйрăмăнах палла пысăк уголовнăй тата граждани пысăк уголовнăй тата граждани дăвăла ĕçсене пăхса тухат, Совет Сойузĕнчи кирек кăни судăн ĕçĕнчи йăнăшĕсене те тĕрлетме пырат.

Судоустройствă Положенин пройекчĕ Верховнăй Суда ăна тивĕçлĕ мар ĕçсен—управлени ĕçĕсенĕн хăтарат, хăйĕн тĕп ĕçне туса пымa—Совет Сойузĕнчи пур суд органĕсен ĕçне те тĕрĕс сăнаса пыма пур кирлĕ условисене туса парат.

— ССР Сойузĕн, сойузлă тата автономлă республикăсен судоустройствă Положенин пройекчĕ,—тесе пĕтерет хăйĕн докладне Рычков йыăташ,—Совет Сойузĕнче çеç чăн-чăн халăх сучĕ, чăн-чăн демократлăх суд пулма пултарнине пĕтĕм тĕнчери ĕçлăхлăх кăтартса парат. Совет халăхĕн тĕлĕлĕ пурнăçĕ çине, çеçкеленекен, савăнăçлă социалисăмла çĕршыв çине кам хăйĕн ирсĕр алăпине çĕкленĕ хăват, çавăн пуçĕ çине совет правосудин сивĕч хĕрĕ малашне те тӳрĕ тата ним хĕрхенмесĕр явса ларĕ. Çакна тăшмансем йăлтах астуса тăчăр.

Рычков й. докладне хыççăн Сойуз Совечĕпе Национальнăйсен Совечĕн пĕрлешӳлĕ ларăвĕ хупăнат.

(ТАСС).

Шăхасансем кĕракине те йапăх хатĕрленсе тухрĕç

ШĂХАСАН. (Хăмăр корр.). Кăçалхи тырпулсене пуçса кĕрес ĕçсенче пысăк çитменлĕхсем пулчĕç. Колхозсенче ĕç дисциплинăн начăрри, машинăсемпе ĕçлессине хирĕçле шухăшсем пулни, политикăлă массăлă ĕçе çитĕлĕксĕр туса пынăн ăш-хир ĕçĕсене вăрама йăче. Ку тăранччен те хăшпĕр колхозсем çуртрисене вырса пĕтерĕмĕн. Жнийăсемпе уса курасси начар вырăнта тăрат. Мĕнпур тырпулсенчен 18 процентне çеç машинăсем сенĕ вырăн. Вырăн тырпулсенчен 40 процентне çеç канăнсене хывнă. Тырпулсене пуçса кĕрес ĕçсем уйрăмăнах. Высоковка, Троицк, Туçи-Сармăс, Кипеч колхозсенче начар пыраççĕ.

Шăхасанти МТС кăçал хăйĕн ĕçне кăтартăмарĕ. Ку тараччен ĕçне 8 комбайнпа пурĕ пин гектара çăвăн çеç вырнă. Çăлтавĕ хăшпĕр комбайнерсем хушшинче дисциплинăпа ĕçлеппине, комбайн техникăне çитĕлеклĕ вĕренменнинче. Çавăнпа пуçа Осинăн комбайнер уйăхтăванăпа тата 84 гектар çеç вырнă Вăл ĕçлекен комбайн ăнăслă мар пулнине 2 тăлăк, колхоз председателĕсем комбайн пăтне çинчен наманнине 8 сехет, комбайна пĕр вырăнтан теприне вырăпна усăсăр çурăтнине 7 сехет ĕссĕр тăнă. Иванавпа Никифăрăв комбайнерсем те-ничăн ĕçлеççĕ. Çав вăхăтрах Васильйĕнă комбайнерĕ аван ĕçлет.

Хальхи МТС трактăрсемпе авăн çапма тытăнăç. Авăн çапнă чухне час-часах молотилкăсем çĕмĕрлесçĕ, машинăсене йăлах йăсана пулнă.

Государствăна тырă, МТС натурплатă тăратасси те вăраххăн пулса пырат. Колхозсем тырă тăратмали обязательствăна 32,8 процент çеç тултарнă. Анат-Сурăмри „Красное Сормово“, Туçи-Сармăс аслă советсĕнчи „Красный трактор“, „Красный луч“, Троицкири Чапаев йăчĕпе тăракан колхоз—пурĕ 17 колхоз çак тарана çитсе те государствăна пĕр пĕрчĕ тырă памăн. Колхозсен МТС ĕçлесе панăшăн натурплатă тырринне 2182 тонна тăратмала пулсан, хальхи 1202 центнĕр çеç панă 40 колхоз натурплатă тырри парасси çинчен шутламаççĕ. Çав вăхăтрах лайăх ĕçлекен колхозсем тырпул тăратăр-тас ĕçре те малта пыраççĕ. Сĕнĕлли Журавлĕн йăлташ йĕртсе пыракан „Пионер“ колхоз пур йышши тырпулсене те парса татнă, Атнашри Кирăв йăчĕпе тăракан колхоз 367 центнĕрпан 267 центнĕр, Ухмăрти „Победа“ колхоз 217 центнĕр тăратнă. Вăрман Кипекри Куйбышĕв йăчĕпе тăракан колхоз та ĕçре малта пырат.

Тырпулсене пуçса кĕртесси, государствăна тырпул тăратас ĕçсем халăх вăхăтра кĕракине ĕмĕрлесе ĕçлеччĕç. Çав вăхăтрах лайăх ĕçлекен колхозсем тырпул тăратăр-тас ĕçре те малта пыраççĕ. Сĕнĕлли Журавлĕн йăлташ йĕртсе пыракан „Пионер“ колхоз пур йышши тырпулсене те парса татнă, Атнашри Кирăв йăчĕпе тăракан колхоз 367 центнĕрпан 267 центнĕр, Ухмăрти „Победа“ колхоз 217 центнĕр тăратнă. Вăрман Кипекри Куйбышĕв йăчĕпе тăракан колхоз та ĕçре малта пырат.

Тырпулсене пуçса кĕртесси, государствăна тырпул тăратас ĕçсем халăх вăхăтра кĕракине ĕмĕрленсе ĕçлеччĕç. Çав вăхăтрах лайăх ĕçлекен колхозсем тырпул тăратăр-тас ĕçре те малта пыраççĕ. Сĕнĕлли Журавлĕн йăлташ йĕртсе пыракан „Пионер“ колхоз пур йышши тырпулсене те парса татнă, Атнашри Кирăв йăчĕпе тăракан колхоз 367 центнĕрпан 267 центнĕр, Ухмăрти „Победа“ колхоз 217 центнĕр тăратнă. Вăрман Кипекри Куйбышĕв йăчĕпе тăракан колхоз та ĕçре малта пырат.

Кĕрани ĕçĕсенче пахалăхшăн кĕрешни çук

Патăрьел районĕн кăçал пурĕ 10050 гектар çине кĕрхи тырăсем якмала. Вăл шутран колхозсем 8800 гектар, йединоличниксем 1250 гектар акаççĕ. Райĕстăвком президиумĕ йышăннă тăрăх, кĕрхи тырăсене пĕтĕмпех имсăмсемпе чӳренĕ тата шăтнине тĕрĕслесе пахă вăрăлхна 5—7 кун хушшинче акса тухтермелле. Çак задачăна пурнăçа кĕртме районти нумай колхозсем тимлĕн хатĕрленчĕç. Тĕвенеш йăлăнчи „Комбайн“ колхоз тырпулсене йăваллăн пухса кĕртнĕ вăхăтрах, кĕракине те авăн хатĕрленсе тухрĕ: плугсемне сӳресене кирлĕ шупăрт ыталшăнпех тӳрлетсе хатĕрленĕ, çейăлăксем йусана, вăрăлх хатĕрленсе унăн шăтас пăхалăхне районри вăрăлх лабораторине тĕрĕслеттерне. Уйăрăмне ике хутчен çĕртме сухи тунă тата акара кĕртӳрисем вăйне хыпса хăварма минерал çăнăхĕсене ытлашшинех кӳрсе килнĕ.

Анчăк „Комбайн“ колхоз пек хатĕрленсе тухнисем ытла та сахăл. Районри çĕрĕç пайĕн сводки тăрăх, августăн 13-мĕше тĕлне пăтусене 69, 5 процент, сӳресене 45, 0 процент, çейăлăксене 80 процент кана йăвăнă, икĕ колхоз кăна минерăлă удобренисем кӳрсе килнĕ пулнă. Паллах, çав çитменлĕхсем пайăн куччăн те пĕтейман.

„Октăбрь сулăмĕ“ колхозра кӳрсе килнĕ минерал çăнăхне те уярма пĕлмессĕр йухтарса йăнă. „Ленин çулĕ“ тата Ворошилăв йăчĕпе тăракан колхозсенче тислĕк пухса ӳна кăларас вырăнне, йăл хушшинчи çырма-çатрасене тăкаççĕ.

Районра нимрен ытларах кĕртӳрисене акса хăвармали çĕре хатĕрленси начар пулса иртни хăй тин паларнă. „Хĕрлĕ партизан“. „Октăбăр йăлавĕ“, „Ленин çулĕ“ Молотăв йăчĕпе тăракан колхозсем тата ытти-тăм те çĕртме сухине акана тухăнченех туса пĕтерĕç. Вика тухи акиă уйăхне çĕртме сухи тумăсăр йулинсен те пур. Хальхи ĕçĕсем хытса кайнă пирки, лашасемпе сухалăмăçсĕр, хăшпĕр трактăрписем те горăчи ытлашши пĕтет тесе, сухăлама тăтăкаса тăраççĕ. Çакăн хыççăн вара, район çĕртме тăвас планăн акана тухнă куснене те 90,9 процен тултарниччен имĕш чухлĕ те тĕлĕнмелли çук.

Вăрăлх хатĕрлес ĕç ытла та йулса пырат. Августăн 14-мĕше пĕтĕмпе 1232 центнĕр ĕç тирĕпĕр витĕр кăларса хатĕрленĕ. „Хĕрлĕ Патăрьел“ колхозăн 3 колхоза кĕрти тулă вăрăлхĕ улăштарса памăла. Апла пулсан та августăн 12-мĕшĕне те тулă вырмасăрах ларăç. Мăлăтăв йăчĕпе тăракан колхоза районри колхозсене суртлă вăрăлх хатĕлеесе пама ӳйăрать. Ку колхозра йăтăрласа агрономсем ĕçлеççĕ. Çапах та ĕç кунта уйăрăмăнах йенçех пулса пырат. Комбайн патĕнче ĕçе организацилеме пулнă, михсем тата çывсем пулмаллине комбайн бункĕрĕнчен ыраш ӳйа йухтарса хăварса, пĕрер ерне уйрах выртарнă. Хальхи колхозăн ыраш вăрăлхне пăрăнăçа кăларнă, ытти колхозсене уйăхтарса пама чарнă. Çакă вăл райĕçĕç пайĕн работникĕсен тата колхоз председателĕ Солдатăв тимсĕрлĕхне пула, тата мăнăрах, йăтăрласа ĕçлекен агрономсем куç хупса ларнă пирки пулса тăнă.

Районра йединоличниксем 30 процент ытла шутламаççĕ. Анчăк районри çĕрĕç пайĕ весем тĕлĕнтне сводка пухнăçĕн пуçне (ăна та халĕ кăна тума тытăннă) имĕш тунă тумаст. Йединоличниксем йăлхуçалăхĕн пур тĕрлĕ ĕçĕсенче те йулса пыраççĕ.

Ник. Пушкин.

Ответлăх çук

Кĕракине иртерес ĕç кăçалхи çул ытти çулсенчен ответлăрах пулса иртмелле, мĕншĕн тесен колхозсен кăçал суртла вăрăлхпа акăсăн вăрăлхăпа акăсăн тăрăх, Тутаркас районĕнче кĕракине „Страж революции“ колхозри тĕлĕке илер. Ку колхозра августăн 1-мĕшĕнчен пуçласа 5 кун хушши пĕр трактăр çинче 10 трактăрист ĕçленĕ. Çак 10 çын 5 кун хушшинче 20 гектар арăмăран сухалăмăлă. Колхозăн тата 100 гектар ытла сухалăмалла.

Тутаркас МТ Станцийĕнче хăдăн вăтăрах кĕракине ăнăçлă туса тумăлăн лаптăк мĕн чухлĕ ӳлнине калаçа пама та пултарăймăст.

Ç. Горлэйĕв.

Лайăх хатĕрленчĕç

Карай йăлсоветĕне кĕрекен „Большевик“ колхоз (Трак р.) тырпулсене айăсăлăн пуçса кĕртрĕ. Çавăн пекех кĕракине те лайăх хатĕрленĕ. Кĕракине ĕçе иртерме ĕç пăлăнтă. Кăм тата вăсăта ĕçлемелине малтан палăртса хунă. Вăрăлх таса тата çейăлăксем те йусавлă.

А. Николайĕв.

Шмагин комбайнер мала тухрĕ

Иепреç. Шмагин йулташ икĕмĕш çул комбайна тырпул пуçтарса кĕрес ĕçре ĕçлет. Иртнĕ çулта вăл „Красный водник“ колхозра 311 гектар тырă вырса пуçтарнă. Шмагин комбайнер тырпулсене тăкăрăн пуçтарат, ĕç йăлăнах паха пуласа пырат. Çăмăлланă вăл колхозниксем йыраттăççĕ, хисеплеççĕ.

Шмагин йулташ кăçал тырпулсене пуçтарса кĕртес ĕçре стахановăлла ĕçлесе, пурĕ 400 гектар çинчен пуçтарса кĕме обязательствă илнĕ. Вăл хăйĕн сăмахне ĕçре пурăнăçа кĕртсе пырат. Ку вăхăтчен пурĕ 370 гектар çинче тырпул пуçтарнă, суяттăмăлăн пăлăнасене 20 процент тăрăн перекетленĕ.

Шмагин комбайн çинче пĕччех ĕçлерĕ. Унăн помощникĕ пулман. Апла пулсан та вăл комбайнăн кунне 25—30 гектар тăрăн пуçтара пырат.

Йĕпреçри машинă-трактăрăй станцийĕнче Шмагин палăй стахановĕн шутланса тăрат. Тырпулсене комбайнпа пуçтарса кĕртес тĕлĕнше вăл пĕлтĕр те малта пыначчĕ, кăçал та савăнăçлăн малта ретре пырат.

В. Ишшекейкий.

Займ укçине тӳлеççĕ

ВĂРНАР. Чылай колхозсенче колхозниксем Внĕçăмăш Пилĕксăлăх Займ укçине тӳлеме тытăçнă. Хирӳç колхозникĕсем займ уполномочённăйĕсем И. Наймăн, М. Викторăн, С. Самсăн йулташсем пĕрлехине йыăртса, ĕçлесе сӳртăрăм вырăй вăхăтрах çĕнĕ займ укçине 500 тенкĕ. Кĕкинар колхозниксем займ уполномочённăйĕсем 1067 тенкĕ пухрĕç. Районăн августăн 15-мĕшне колхозниксенне йединоличниксем хушшинче 40 пин тенкĕ займ укçи пухнă.

Ан. Красавĕв.

Учитĕлсен август уйăхĕнчи канашлăвĕсем

Вĕр-вĕ çулĕ пуçланнăччен шутлă кукçем йулчĕç. Сентябрĕн 1-мĕшĕнче шкул алăкĕсем çĕнĕрен уçăлаççĕ. Çулăхи каникул вăхăтĕнче савăнăçлăн та кулăтăлăн канăç хыççăн, вĕренĕне пысăк тавăспа пытăнаççĕ. Республикăри шкулсен 1-мĕш классĕсене кăçал 32400 ача пĕрреммĕш хут партăсĕн хушшине лараççĕ.

Вĕренӳ çулне тивĕçлипе хатĕлеççĕ, вĕренекенсене кирлĕ пек кĕтеç илеççи—çуттĕç органĕсен, шкул директорĕсен, мĕн пур учительсен хисеплăрен те хисеплăç задачи.

Учительсене çĕнĕ вĕренӳ çулĕнче тăрăнăн задачăсене çĕнĕ вĕренӳ çулĕ вăхăтĕнче программăсемпе тата учебникăсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе Çутăç Халăх Комиссарĕнче августăн 21—28-мĕш кунĕсем хушшинче каçăн районтах учительсен виçĕ кунлăх канашлăвĕсене туса иртерет. Районăн канашлусенче учительсем çак тĕп ыйтусене сӳтсе-явăççĕ:

1) Тĕнчери ларăвăру çинчен;

2) Шкулсем вĕренӳ çулне йĕпле хатĕрленни çинчен;

3) Учительсен çăвочă вĕренес ĕçне лайăхлатăсси çинчен.

Шкулсем вĕренӳ çулне мĕнле хатĕрленни çинчен тăванăн докладпа иртне вĕренӳ çулĕн итогĕсемпе тĕлĕнтĕ сутăтса панăла, лайăх шкулăсем, учительсен ăсмĕпĕсен ăнăçлăхĕсемпе, шкулăсенче ачасене коммунизма воспитанипе парас ĕçе лайăхлатас майĕсене сутăтса панăла. Çав докладпах çĕнĕ вĕренӳ çулĕнче учительсене методикăй тĕлĕшĕнчен пулăшу парас ĕçе йĕпле йĕркелесе йăрасси çинчен ӳйăмăн чăрăса тăнăла. Иртнĕ çулсенче учительсене методикăй йĕнчен пулăшу парас ĕç халăпла çук пăхăнăннă. Шкулсен методикăлăх йĕркелĕвĕсенче ĕçлеççĕ. Ку пысăк ĕç. Канашлусен кун йĕркинче тăракан докладсенне чăн та тĕлĕк те тăнăçлăн пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат.

Районăн канашлусенче учительсен çăвочă вĕренес ĕçне лайăхлатăсси çинчен калаçу çĕçĕлĕнче инçе вăхăтсенче ĕçлесе тăнă районсенчи учительсен ăсмĕпĕсен ăнăçлăхĕсемпе, шкулăсенче ачасене коммунизма воспитанипе парас ĕçе лайăхлатас майĕсене сутăтса панăла. Çав докладпах çĕнĕ вĕренӳ çулĕнче учительсене методикăй тĕлĕшĕнчен пулăшу парас ĕçе йĕпле йĕркелесе йăрасси çинчен ӳйăмăн чăрăса тăнăла. Иртнĕ çулсенче учительсене методикăй йĕнчен пулăшу парас ĕç халăпла çук пăхăнăннă. Шкулсен методикăлăх йĕркелĕвĕсенче ĕçлеççĕ. Ку пысăк ĕç. Канашлусен кун йĕркинче тăракан докладсенне чăн та тĕлĕк те тăнăçлăн пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат.

Районăн канашлусенче учительсен çăвочă вĕренес ĕçне лайăхлатăсси çинчен калаçу çĕçĕлĕнче инçе вăхăтсенче ĕçлесе тăнă районсенчи учительсен ăсмĕпĕсен ăнăçлăхĕсемпе, шкулăсенче ачасене коммунизма воспитанипе парас ĕçе лайăхлатас майĕсене сутăтса панăла. Çав докладпах çĕнĕ вĕренӳ çулĕнче учительсене методикăй тĕлĕшĕнчен пулăшу парас ĕçе йĕпле йĕркелесе йăрасси çинчен ӳйăмăн чăрăса тăнăла. Иртнĕ çулсенче учительсене методикăй йĕнчен пулăшу парас ĕç халăпла çук пăхăнăннă. Шкулсен методикăлăх йĕркелĕвĕсенче ĕçлеççĕ. Ку пысăк ĕç. Канашлусен кун йĕркинче тăракан докладсенне чăн та тĕлĕк те тăнăçлăн пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат.

Районăн канашлусенче учительсен çăвочă вĕренес ĕçне лайăхлатăсси çинчен калаçу çĕçĕлĕнче инçе вăхăтсенче ĕçлесе тăнă районсенчи учительсен ăсмĕпĕсен ăнăçлăхĕсемпе, шкулăсенче ачасене коммунизма воспитанипе парас ĕçе лайăхлатас майĕсене сутăтса панăла. Çав докладпах çĕнĕ вĕренӳ çулĕнче учительсене методикăй тĕлĕшĕнчен пулăшу парас ĕçе йĕпле йĕркелесе йăрасси çинчен ӳйăмăн чăрăса тăнăла. Иртнĕ çулсенче учительсене методикăй йĕнчен пулăшу парас ĕç халăпла çук пăхăнăннă. Шкулсен методикăлăх йĕркелĕвĕсенче ĕçлеççĕ. Ку пысăк ĕç. Канашлусен кун йĕркинче тăракан докладсенне чăн та тĕлĕк те тăнăçлăн пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат. Ку тĕлĕшпе районăн канашлусенче çитĕнӳсемпе пăхăнтарасси палăп вырăнта тăрат.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

ПСК(б)П Чăваш Обкомĕнче

ПСК(б)П Обком бюровĕ, августăн мăлтанхи кунĕсенче, коммуниссене партирен кăларас мăшăпа сине тĕплĕн пăхма кирли çинчен ПСК(б)П Тĕпкомĕ кăтартса панисене парти организацисем пурнăçа мĕнле кĕртни çинчен пăхса тухнă.

Обком ку мăшăпа пирки хăйĕн решенийĕнче çакссене палăртнă; ПСК(б)П Тĕпкомĕн йăнăварти (1938 ç.) пленумĕ хыççăн парти организацисем коммуниссене партирен кăларас мăшăпа тĕплĕрех пăхма пуçларĕç. Çав вăхăтрах уйрăм организацисенче партин воспитани ĕçĕсене тивĕçлипе организацилемен. Çакна пула парти организацисенче партине хирĕлес ĕçсем—йăла тĕлĕнмĕнчен пăсăлни, ĕç сине сийелтен пăхни, революцилĕ саккунăйăх пăсни пулăççĕ. Пĕр çак сăлтавсем тăрăх кăна 1938 çулта партирен 32 сына кăларнă.

Хăшпĕр организацисенче (Çĕрпӳ, Çĕмĕрле) коммуниссем çинчен тăракан ĕçе тĕплĕн пăхманни палăрат. Çавăн пек, партколлегине апеллăçăн пана 18 çынтан 5-шне партире хăвармала тунă, 2-шне кандитата, 1-не—сочувствующи-не кусарнă.

ПСК(б)П Обкомĕ райкомсене тата Шупашкар хула комитетне çак ĕçсене туса иртĕрме хушнă: 1938 çулăн мăлтанхи çурçулĕ хушшинче партирен кăларинсен сăлтавĕ çинчен мăтăва уйрăм сӳтсе-явмала, коммуниссен хушшинче партилĕ воспитани ĕçне вăйлатас тĕллĕпе, парторганизацинсене пăлăракан партине хирĕлне ĕçсене (политикăлă тимсĕрлĕх, йăла тĕлĕнмĕнчен пăсăлни, ĕç сине сийелтен пăхни, революцилĕ саккунăйăха пăсни, парти документĕсене сыхласа усрасси çине тимсĕр пăхни) пĕтерес тĕллĕпе практикăлă ĕçсем туса иртермелле.

Коммунистăн куçулĕ çинчен тăракан мăтусене вăхăтра пăхса тухас ответлăха парти райкомĕсен пĕрремĕш секретарĕсем çине хунă. Партире хăвармала тунисене тата партине çĕнĕрен илнисене те парти документĕсем вăхăтра парассишĕн вĕсем ответлă пулăççĕ. Парти документĕсем парас ĕçе вăрах йăнăн пулмала мар.

Çавăн пекех Обком райкомсемпе Шупашкар хула комитетне организацисенче парти хуçалăхне вĕркелеме, коммуниссене партирен кăларипе сыхăнса тăракан пур материалсене те Обкома вăхăтра тăратма хушнă.

Обком ПСК(б)П райкомĕсемпе Шупашкар хула комитетне çакăн çинчен асăрхаттарна: уйрăм партпервичасенче ПСК(б)П Тĕпкомĕн йăнăварти пленум решенисене пурнăç кĕртес ĕç çине çакăн пек сиенлĕ, боль шевикла мар пăхас йĕркесĕр-лĕхе пĕтермелле хушнă,

Хăйпĕр вăхăтра политвĕренӳ ĕçне йĕркелесе йăнă. Комсомолĕсем заŋатисене пĕр систремесĕр сӳреççĕ. Комсомолĕсем политвĕренĕве тăрăшса сӳресе, комсомол 20 çул талтарнине „хорошо" тата „отличнă" паллăсемпе вĕренсе кĕтсе илме пулчĕç.

Епĕ, политшкулăн пропагандисĕ, хамăр политшкула кăтартулă çĕкен тăвассишĕн тăрăшатăп.

Комсомол 20 çул талтарнă уйăва хатĕрленнĕ май, пуçламăш организацин сойузра тăман çамрăксем хушшинче политикăлă-массăлă ĕçе вăйлатас пырат. Халĕ тата 11 çамрăк комсомол ретне кĕчĕç.

Арк. Кириллăв.

Докладчиксен çеминарĕ

Ĕçлăхисем тĕнчери лару-тăру мĕнтăвĕсемпе интереслени пурнишĕн те палăл.Пуçламăш парторганизацисем уйăрăл докладчиксем тата агитаторсем те час-часах массăсем интереслинĕ мĕнтăвсене татса параймаççĕ. Çакна шута илсе ПСК(б)П Шупашкар хула комитечĕ тĕнчери лару-тăру мĕнтăвсем тăрăх докладчиксем хатĕрлес тĕллĕпе 36 сехетлăк семинар иртерме палăртă. Семинарта тĕнчери экономикăлă кризис сарăлса пыни, фашисла государствăсем (Йапони, Германи, Итали т. мт.) сĕнĕ вăрçăна хатĕрленни, ССР Сойузĕн мирлĕ политики тата мт. çинчен лекцисем пуласа параççĕ. Заŋатисем Шупашкарти парти вĕрентĕвĕн тĕп-сӳртĕнче пулса иртеççĕ. Малтанхи семинар августăн 14-мĕшĕнче пулса иртнĕ. Семинарта пĕтĕм тĕнчери политикăлă вăйлатсах пыракан çамрăк комсомол ретне кĕчĕç.

Вĕренӳ пахалăхне лайăхлататпăр

Ленинла-Сталинла комсомол 20 çул талтарнине çĕнĕ çитĕнӳсемпе кĕтсе илес тĕллĕпе Киве Ахпӳртри (Канаш районĕ) Калинин ячĕпе тăракан колхоз çумĕнчи комсомолăн пуçламăш организацин Çĕнĕ Ахпӳртри „Хĕрлĕ Путиловец" колхоз çумĕнчи комсомолăн пуçламăш организацине социалисăмла ăмăртăва тухрĕç.

Уйрăм комсомолĕсем йăбилей тĕлĕнче тăван çĕршыва хăвăл парнесем пама пулса, хăйсем çине обязательствăсем илчĕç. А. Павлăн комсомолĕ кулленех ĕç нормине 150 проц. кăна мар тултарма пулчĕ. Çавăн пекех ытти комсомолĕсем те колхоз производствине стахановла ĕçлесе пыма пулчĕç.

Хăлăн вăхăтра политвĕренӳ ĕçне йĕркелесе йăнă. Комсомолĕсем заŋатисене пĕр систремесĕр сӳреççĕ. Комсомолĕсем политвĕренĕве тăрăшса сӳресе, комсомол 20 çул талтарнине „хорошо" тата „отличнă" паллăсемпе вĕренсе кĕтсе илме пулчĕç.

Епĕ, политшкулăн пропагандисĕ, хамăр политшкула кăтартулă çĕкен тăвассишĕн тăрăшатăп.

Комсомол 20 çул талтарнă уйăва хатĕрленнĕ май, пуçламăш организацин сойузра тăман çамрăксем хушшинне политикăлă-массăлă ĕçе вăйлатас пырат. Халĕ тата 11 çамрăк комсомол ретне кĕчĕç.

Арк. Кириллăв.

Парти вĕренĕвĕ сӳнсе ларнă

Парти вĕренĕвĕнче сезонлăх пулмала марри çинчен ПСК(б)Парти Тĕпкомĕ парторганизацисене хыçă асăрхаттарнă. Анчах, çапла пулин те, хăшпĕр райкомсем, пуçламăш парторганизацисем Парти Тĕпкомĕн кăтартăвне кирлĕ пек пурнăçламасăр-ха. Çавăнпах ĕнтĕ парти вĕренĕвĕ кĕркунне-не хĕллехи вăхăтсенче 5—6 уйăх хушши пуласа иртет те, вара суркунне-не çулахи вăхăтсенче 5—6 уйăх хушши сӳнсе ларать.

Тĕслĕхшĕн Патăрьел районнех илер. Кунта хĕллехи вăхăтра политшкулсемпе парти истори кружокĕсем аванах ĕçленĕ, халĕ, çăва тухмăранпа, ийӳнь уйăхсенче пуç ласа пайăнки куна çитичченех пĕр заŋатни те пулса иртмен.

Ку анчах мар-ха. Хăшпĕр комунисссн хĕллехи вăхăтра политшкулсемпе парти истори кружокĕсене вĕренмен. Çакăн пек вĕренмессĕр йăнăварти пленум решенисене парти кăларинсене пурне те çаксăр паракан решени пек тĕрĕс мар ăнланса, рабочи класс ĕçĕшĕн ăнтă, тăшманла сăнисенех, вĕсене мĕнле сăлтавпа партирен кăларнине пăхмăсăр, партире хăвармала тăвăççĕ. Обком парти организацисене ПСК(б)П Тĕпкомĕн йăнăварти пленум решенисене пурнăçа кĕртес ĕç çине çакăн пек сиенлĕ, боль шевикла мар пăхас йĕркесĕр-лĕхе пĕтермелле хушнă,

Кружокселе вĕренме илессине те йĕркелĕ туман. Пĕлӳ тĕлĕнчен пĕр пек мар сăнисем пулнипе вĕренӳ ĕçенче пысăк ситменлĕхсем пулнă. Çĕнĕ Ахпӳртри кружокра 8 çул вĕренни пĕр çын, 7 çул вĕренни — 1, 6 çул вĕренни — 1, 4 çул вĕренни—4, хутла сахал пĕлекенсем—5; Чăваш Сăкă тĕнчи кружокра нумайрах вĕренни сен 5, йăлти шкулта 1—2 çул вĕреннĕ çынсем 3 пулнă. Çавăнпа та кружокра пĕчĕртарах пĕлекен йăнăташсем заŋатисенче çынсем мĕн çăланнине итлесе ларнипех иртерĕçе йăнă.

Вĕренме пултаракан йăнăташсем те заŋатисене çитĕлĕкĕ таран хатĕрленсе пыман. Заŋатисенче пулнисен шучĕ 50—75 процентран мала мар пулнă. Çĕнĕ Ахпӳртри кружокра вĕренекен Кудрйавцева, парти кандидачĕ, заŋатинче пĕрре те пулман.

Районри парткабинет пропагандиссене пĕр пулăшу та паман. Пропагандиссем хăйсем мĕнле пĕлнĕ, çавăн пек ĕçленĕ.

Районри нумай колхозсенче политикăлă агитацине кирлĕ пек организацилемен.

ПСК(б) Парти Патăрьел райкомĕн çăкăнта кăтартнă çитменлĕхсене кĕске вăхăтра пĕтермелле.

Н.

Стахановец Петр Грачов

Стахановла йăхăм пуçланни вилĕ çул тултарас умĕн

Хула пек сарăлса вырттăт Канашри вакунсем йуçакан сăват. Илемлĕн курăнса лараççĕ унăн пысăк цехĕсемпе сурчĕсем. Темиçе пин çын ĕçлет вăл цехсенче. Чăваш, вырăс, тутăр, ирçе—пур халăхсене те тĕл пулаттăр кунта. Вĕсене пурне те социалисăмла ĕç пĕрлештерсе тăрăт. Социалисăмла ĕç производствă çине çĕнĕре пăхма вĕрентет, хăйхăйăх, пĕлӳ, савăнăç парат. Çакăн пек ĕçлесе

Пĕтĕм халăх праçникĕ

Авиаци кунĕ Шупашкарта

Августăн 18-мĕшĕнче, Авиаци кунĕ ăнчĕпе, Шупашкарти Хĕрлĕ плошчĕрте хулари ĕççынинсен пысăк митингĕ пулсан иртрĕ. Митинга 10 пин çын атла пухăнă.

Хулăна партипе правительства руководительĕсен тата герой-ăотчиксен портрĕчĕсемпе, плакатсемпе, хĕрле ялавсемпе, лозунгсемпе илемлетнĕ.

Вăхăт—12 сехет. Демонстрантсен колонниссем Хĕрлĕ плошчĕте пухăнса çитеççĕ.

Парти хула комитечĕн секретарĕ Лапин йăлтăк митинга уçса, Чăваш АССР Верховнăй Совет депутатне—Халăх Комиссарĕсен Совечĕн председателĕ замещительне Сомăв йăлтăша сăмах парать.

Сомăв ĕ. митинга пухăнăнă ĕççынинсене парти Обкомĕпе чăваш правительстви ăнчĕпе саламлать, совет авиацийĕ туна çитĕнӳсем çинчен каласа парать. Японии войешчини Совет Союзне хирĕç вăрçа пуçласа йăрас ĕмĕтпе ирсĕр провокаци туса совет территорийĕне тапăнса кĕрсен,—тет оратăр,—пирĕн Инçет-Хĕвелтухăçĕнчи Хĕрлĕ йăлавлă фронт, пирĕн авиаци Японии самурайĕсене ĕмĕр-асăмлăх çирĕп отпор пачĕ. Японии çарĕсене çĕмĕрсе тăкса советăн таса çĕрĕ çинчен хăваласа кăларса йăнă.

Унтан Сомăв ĕ. Совет Союзĕн оборонă пултарăлăхне тата нитлăрах тĕреклетĕс тесе, СССР Союзĕн 1938 çулти государствăн будженчĕнче оборонăна ĕçĕ валăн 27 мĕлйарт тенкĕ укçа уйăрни çинчен пĕлтерет. Çак хыпара митинга пухăнă ĕççынисем хаваслăн алă çупса, „ура" кăшкăрса кĕтсе илеççĕ.

— Сывă пулăр герой-ăотчиксем!

— Сывă пулăр халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин йăлтăк!

Сталин йăтне асăнсан-пурте хĕрлĕн ала çупаççĕ, „ура" кăшкăраççĕ. Музыка „Интернационал" вылять.

Митингра çăвăн пекех тата Миронăв (авиоклубри учăот), Федотăв (Чăваш АССР Осоавиахим Тĕп Совечĕ), Спирин (хулăри стахановĕсенчен), Моисейĕвă (комсомол хула комитечĕн секретарĕ) йăлташсем сăмах туха калаççĕ. Вĕсем пурте революцине сыхлăха-вăйлатса, çĕршыв обороницĕне тĕреклетме чĕнеççĕ, халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин йăлтăк калани çак сăмахсене тепĕр хут аса илтереççĕ: „Хамăрăн Хĕрлĕ Çăра, Хĕрлĕ Флота, Хĕрлĕ авиацине, Осоавиахима пур майсемпе те вăйлатмалла тата тĕреклетмелле. Нименле „анçăртлăх" та тата пирĕн тулти тăшмансен нименле фокусĕсем те пире кĕтмĕн çĕртен килсе ан тивчĕр тесе, хамăрăн пĕтĕм халăха вăрçăна килес тапăнас хăрушлăх умĕнче мобилизацилĕ хатĕр тытса тăмала..."

Йăлашкинчен митинг пĕр кăмăлла пулса резолюци йышăнать.

Митинг хупăнсан, Хĕрлĕ плошчĕт тĕлĕнче сывлăшра чăваш аэроклубĕ хăйĕн çитĕнĕвĕсене кăтартма пуçлать. Акă сывлăшри пуйăс—самолĕт планĕрĕ кăкарса вĕçсе килет. Самолĕт çинче ăотчик Матвейĕв, планĕр çинче планĕрис Алексейенко йăлташсем. Çынсем пурте çӳлелĕ пăхса хавхланаççĕ. Самолĕт планĕра хăйĕнчен вĕçертсе йăрать. Алексейенко планерис аслă пилотаж фигурисем туса кăтартать. Планĕр нетлă тăвать, сулахай тата сылтăм çунатсем урлă çавăрнать, штопăр тăвать. Унтан, ларма кайать. Çав вăхăтрах çурçĕр йĕнчен 2500 метр çӳлĕнчен тепĕр самолĕт вĕçсе килет. Самолĕта аэроклуб инструкторĕ Гринев ĕ. тытса пырать. Вăл мотора ĕçлеме чарать те, ирĕклĕн ӳксе кăтартать. Самолĕт йĕнчен йĕнне сулăнать, çунат урлă çавăрнать, штопăр туса вĕлĕртетсе анать. Халăх ăотчик мастăрлăхне саламласа хаваслăн алă çупать.

Хĕвелтухăç йĕнчен трибуна тĕлне виçĕ самолĕт вĕçсе килеççĕ. Вĕсем пĕр вăхăтрах петлă тăвăççĕ тата çунат урлă тайăлса çавăраççĕ.

Кунсăр пуçне самолĕтсем стройĕ ушкăнна вĕçсе кăтартрĕ. Бойевой разворот, тăран вираж, аслă пилотажăн тата ытти фигурисене пысăк мастăрлăхпа туни халăха чĕре тулли хаваслăха хĕпĕртеттерчĕ.

Чăвашсен аэроклубĕнчи пилотсем хăйсен мастăрлăхне, пирĕн тăван çĕршыв çине тăшман тапăнасан, вĕсем кирек хăш минутра та çапăçу самолăочĕсемпе сывлăша вĕçсе ĕçлеккене тăшмана çĕмĕрсе тăкма хатĕр тăнине демонстрацилерĕç. Совет халăхĕ хăйĕн авиацине, Сталин йăлтăн пăхса ӳстернĕ хăйăлă ăотчиксене вĕçемĕр йăратать.

* * *

Хĕрлĕ плошчĕтре парад пуçланать. Пионерсен, осоавиахимовĕçсен, физкультурниксен, строителсен, печатниксен т. ыт. колонниссем пĕрин хыççăн тепри тăвăнă çуммине иртсе кайăççĕ.

— Сывă пулăр совет ăотчиксен чи сывăх тусĕ Сталин йăлтăш. „Ура!"

— Сывă пулăр Ленин—Сталин партийĕ. „Ура!"

Плошчĕт „ура" кăшкăрнипе кĕрлесе кайать.

Авиаци кунĕнчи митингпа парад икĕ сехет тăсăлаççĕ.

* * *

Кăçхине хула сачĕсенче концерт пулчĕ. Сĕм çĕрлечченех массăлă гуляниссем пычĕç.

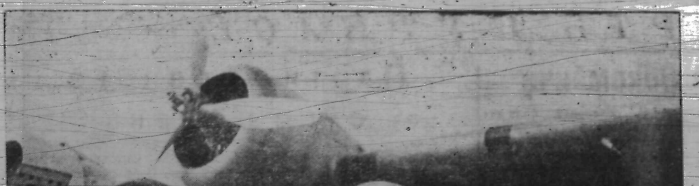

19:8 çулти августăн 8 мĕшĕнче Совет Союзĕн Геройĕ П. Г. Головин йĕртсе пыракан экипаж „СССР—Н—207" самолĕт-амфиби çинче Çурçĕрти Пăрлă океан çыранĕсем тăрăх пулса иртекен вĕçеве тухса кайрĕ.

Ӳкерчĕк çинче (сулахайран): А. Н. Тагунин, Ф. И. Краснов, П. Г. Головин, Е. Е. Дубровин тата Б. П. Низовцев йăлташсем вĕçеп умĕн.

А. Межуйĕв фото-ӳкерчĕкĕ (Совуспото).

Призыв умĕн

Хĕрлĕ Çар—маншăн аслă шкул

Ещĕ 1937 çулти август уйăхĕнче Хĕрлĕ Çара илмели çинчен калăрлă приказа тулли хаваслăхпа кĕтсе илтĕм. Хĕрлĕ Çара кайасшăн призыва çитиччен хамăн сывлăха лайăх çирĕплетрĕм, пĕлĕве хăнăртрăм.

Призыв комиссийĕ мана Хĕрлĕ Çара йăрăхлă тесен нихăçан пулман пысăк савăнăçпа савăнтăм.

Халĕ епĕ Белорусси çар округĕнчи № чăсĕнче Хĕрлĕ Çарта пурăнатăп. Хĕрлĕ Çара килсенех хам ума вăрçă техникипе политикăлă пĕлӳлĕхе лайăх вĕренсе, малти рете тухас задача лартрăм. Халĕ ентĕ Хĕрлĕ Çарта пурăнса хамăн ума лартнă задачăсене лайăхăн пурнăçласа пыратăп.

Майăн 1-мĕшĕ умĕн пулвă ăмăртура епĕ пур дисциплинăна та „отличнă" тата „хорошо" паллăсем илтĕм. Красноармейĕсен хушшинче общественăлă ĕçе активлăн хутшăнса ĕçлерĕм, комсомолра тăман çамрăксене комсомол ретне хутшăнтарас ĕненĕне те тăрăшрăм. Çак çитĕнӳсемшĕн мана сехет парса парнелерĕç, кĕçĕн командирĕ куçарчĕç. Округра отличниксен канашлуне кайма тивĕçле пултăм.

Мăн умри малалли задачă—вăл та пысăк çитĕнӳсем тăвасси.

Çар ĕçне лайăх вĕренме, дисциплинăна çирĕплетме, çерти хатĕрсене таса, типтерле тытма, çар уставне лайăх вĕреннĕ тăрăшатăп. Çак вăхăтрах хам отделенине чи малти вырăна кăларасси пулса тăрат.

Епĕ Хĕрлĕ Çара киличчен политикăна пит сахал пĕлетĕммĕччĕ, кунта килнĕренне хамăн пĕлĕве нумай ӳстертĕм, маншăн Хĕрлĕ Çар аслă шкул вырăнне шутланат. Хĕрлĕ Çара килсе чĕкленсенех тăван çĕршывăн нумай мĕлӳпулă пурлăхне сыхлама йăрăхланă пулнишĕн епĕ савăнатăп.

Епĕр чăвăл красноармейăцисем кунта Чăваш республикинчи хаçат-журналсене илес вулаттăпăр, „Чăваш Коммунĕпе", „Красная Чувашия" хаçатсене вуласа тăвап колхозăлă çĕршыв-мĕне пурăннине пĕлсе тарăнтăпăр. Тăван çĕршыв пысăк çитĕнӳсем çунишĕн чĕререн хĕпĕртетпĕр.

Пирĕн Хĕрлĕ Çар тĕрекле. Пирĕн Хĕрлĕ Çар пек вăйлă çар тĕнчере урăх çук.

Инçет-Хĕвелтухăçĕнче Японии империалисчĕсĕнпирĕн çĕршыв çине тапăнчĕ пулсан, ун провокацилĕ шухăшине пирĕн пултарулă красноармейĕсем часах çапса салатрĕç. Кам пирĕн çине килме тăнать, епĕр вĕсене кашни утăмрах çапса салатма хатĕр тăратпăр. Епĕр, красноармейĕсенеме командирсем, йăратнă Сталин йăлтăш йĕртсе пыракан савăнăçлă телейлĕ пурнăçа никама та памастпăр.

Епĕ çитес призывра комиссине кĕрекен çамрăксене призыва пысăк пелӳлĕпне, çирĕп сывлăхна кĕтсе илсе, Хĕрлĕ Çар ретне хаваслăн тăма сĕнетĕп. Хĕрлĕ Çара киличчен хăйсем ĕçлекен производствăсене нормăсене тата пысăк процентсемпе тултарса, стахановĕсем пулса килме сĕнетĕп.

Кĕçĕн командир Н. Петров.

Допризывниксем пултарулăн ĕçлеççĕ

ЕЛĔК. Сентябĕрĕн 1-мĕшĕнчен 1917—18 çулсенче çуралнă самрăксем Хĕрлĕ Çар ретне тăма черет-ле призыва кĕреççĕ. Социалисăм-ла Аслă Октябрь революцине пĕрле çуралнă самрăксен призыв кунне нихăçан пулман хаваслăхпа кĕтеççĕ. Нумай допризывниксем çар шкулĕсене кайма мĕтĕм залаженнисем пыраççĕ. Призыва хатĕрленĕ-май, самрăксем оборона значокĕн нормисене пырççĕ.

Кăçал призыва кĕрекен самрăксенчен 174 çын ГТО нормисене тĕлĕпнерес, 123 çын ГТО, 225 çын ГСО, 245 çын ПВХО нормисене пирĕ значоксем илнĕ.

Татьăн йăлсоветĕнчи Вутланти допризывник Федотăв йăлташ Осоавиахимăн пуçламĕш организацин ĕçне лайăх йĕркелерĕ. 45 çынна Осоавиахим ретне хутшăнтарчĕ. Ялне колхозăнчи допризывник В. Петров йăлташ авиацин кружокĕ умĕн 11 çынран Осоавиахим организацин турĕ.

Елĕкри машинă-трактăрăн стажăнчи трактăрисем П. Петухов, А. Майорăв йăлташсем сухă сухалама чухне, çунтармалли перекатлесе хăварса, ĕç нормине 100—110 процентлĕ тултарса пыраççĕ. Икĕшĕ те вĕсем—комсомолĕçсем, ПВХО, ГСО тата ворошиловла тĕл перекенсем значокне илнĕ. М. Баранăв, Н. Анисимăн, К. Мурзяков, Д. Корнилăв, И. Пăвлăн допризывникем РСФСР тата ЧАССР Верховнăй Советĕсен сӳлăнăç вăхăтĕнче участкăри сӳлăнăç комисси секретарĕсем пулса ĕçленĕ. Халĕ те вĕсем Вăрнар советĕсен ĕçĕсене активлăн хутшăнаççĕ. Призыв кунĕ тĕлне Вăрнар советне пур ĕçичен те мала кăларас тĕлĕшне ĕçлеççĕ.

К. Никандрăв.

Хĕрлĕ Çар ретне тăма

КАНАШ. Японии войешчини Совет Союзĕпеккисене пăссапăр провокаци тунине илтсен, допризывниксем Канашри çар комиссариатне хăйсем ирĕклĕн çĕршывăн чикисене сыхлама йăма ыйтса заявленисем панĕç.

Акă çемĕрле районĕнчи Вырăс Алгаш йалĕнчи 1917 çулта çуралнă призывник Иван Самойлăв йăлташ хăйĕн заявленине:

„Епĕ 1917 çулта çуралнă допризывник. Японии самурайĕсем пур çĕр провокацинсем тунине илтсен, призыв пулăпчĕкех хам ирĕклĕ çав совет чикисене сыхлама Хĕрлĕ Çар ретне яма ыйтатăп.

Çак чысăй ĕçре епĕ мĕн пур вăйăма, пурнăçăма пама хатĕр", тесе çырат.

Çавăн пекех Çемĕрле комбинатĕнчи ача суртĕнче ӳснĕ Иванпи Макарăв йăлташ Японии çăрĕсем совет чикки çине ирсĕрсĕн тапăнине ответлесе, хăйне сывăлă флотне яма ыйтса заявленине панă.

Сентябрĕн 1-мĕшĕнче Чăваш АССР территорине чĕртетлĕ призыв пуçланать.

Тăван çĕршыв пăхса ӳстернĕ пултарулă самрăксем çав кун хăйсен тăхăнтăнăвăсем ăнтăланнă ĕмĕтĕнне пурнăçа кĕртĕç.

А. Кириллăв.

Недучилищăн вĕренӳ сулне хатĕр мар

Республикăри чылай шкулсенче испытанисем пуçланчĕç. Августăн 20-мĕшĕнчен Шупашкарти педучилищăра та пуçланмала. Пĕрре мĕш класа вĕренме 70-ăна илмеле. Вĕренме кĕрес текенсен йышĕ пысăк. Августăн 17-мĕшне 350 заявлени панă, вăл шутран отличниксем 90-ăна.

Диссĕмĕш класа 60-ăна илмеле. Кунта заявленисем панисем сахалрах, августăн 17-мĕшне 48 заявленисем çеç панă. Ăрăмăнах подитсут ĕçенче ĕçлекенсене хатĕрлекен шкула сахал, 25 заявленни çеç панă.

Испытанисем пуçланаççĕ. Ку вăхăтчен ентĕ педучилищăн çĕнĕ вĕренӳ сулне пур ĕнчен те хатĕрленсе çитмеле пулнă. Анчах кунта ĕç пачах урăхла тăрăт. Вĕренекенсем вăлăн вĕренӳ хатĕрĕсем—учебник, тетрать, перо, кăранташ т. ыт. те çук. Вĕсене илме Мускава 13960 тенкĕлĕх заказ панă, анчах хăçан илесси паллă мар ха. Педучилищăна 372 кубла метр вута кирле, 230 кубла метр çеç кӳрсе хатĕрленĕ.

Сентябрĕн 1-мĕшĕнчен пуçласа педучилищăра 330 ача вĕренмеле. Анчах вĕсем валăн общежити çук. Педучилищăна çу кăçаччен общежити хатĕрлес мĕнпа интересленмен иккен. Августăн 15-не çитсен тин общежити туса пама Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Советĕнчен ыйтат. Койка, çитар-минтерсем çителĕклĕ мар.

Педучилищăн çурчĕн урайне те августăн 17-мĕшне çеç сăрласа петтерĕç. Паллах, типсе çитмен краскăй ыйтăнăтĕнче хăпама пултарат. Математикăпа физкультура предмечĕсене вĕрентме преподавательсем çук. Кун çинчен педучилищăра ирттĕ вĕренӳ сулне вĕреннĕ хыççăнах ЧАССР Çутĕç Халăх Комиссариатне пĕлтерĕç. Апла пулин те преподавательсем тупса памăн.

Педучилищăра çитменлĕхсем çинчен Çутĕç Халăх Комиссариатĕнче ĕçлекенсем те лайăх пĕлеççĕ. Санах та ĕçре пулăшу çук.

М. Йăкăлăйĕн.
В. Васильĕн.

Канашри „1-ое мая" промартели

стольярсем кирлĕ

Условисем пирки правленире калаçмалла.

Правлени.

3—2

ХРОНИКА

Японии Мускаври посольстви советикĕ т. Ниси августăн 17-мĕшĕнче Иуттăçшăн ĕçлесен Халăх Комиссариатне çапла калани: Хăçан кӳлăн районĕнче мир çинчен туна киленӳ пурнăçа кĕнĕ, халăхи вăхăтра икĕ йĕнĕн çăрĕсем тата пĕр-пĕринчен йăнăхрăхра тăраççĕ, тенĕ. Çакна шута илсе, т. Ниси çакăн пек сĕнӳ панă: малашне Японире совет çар командăвăнчисен представительĕсем тĕл пулмала туса хурăкан мĕтӳсем сиксе тухас пулсан, ун пек тĕлпулусене Мускавпа Токио хушшинче дипломатиле калаçусем урлă тумалă, тенĕ. Ниси госпожăна: ку сĕнӳ вырăнлă, тесе ответ панă.

(ТАСС).

Иккĕмĕш пилĕкçуллăх займăн саккăрмĕш тиражĕ пулса иртнĕ

Августăн 18-мĕшĕнче Свердловскра иккĕмĕш пилĕкçуллăх (тăваттăмĕш çулхи кăларăм) займăн, 8-мĕш тиражĕ пулса иртнĕ. 173 920 пин тенкĕлĕх 1.060 пин выигрыш пулнă.

(ТАСС).

СССР Союзĕнчи халăхсен стрелковăй спартакиади

Пайăн Мускавра СССР Союзĕнчи халăхсен стрелковăй спартакиади уçăлат. Пирĕн республикăран спартакиадăра икĕ команда пулат, вăл шутран пĕри ачасен команди. Капăнни командира 10 стрелок.

Ситĕнисен командинче: А. Й. Казаков, С. И. Ийăна, С. П. Иефиркин, И. Г. Григорьев, П. Н. Хаванкин, Г. В. Васильĕв. А. Й. Йегорăв, И. П. Кузнецов, С. К. Кириллов тата Е. М. Саесăрĕв.

Ачасен командинче: И.Данилăв, Н. Лепешкин, Б. Орлов, З. Сафронăв, М.Кузнецов, Б. Журин, Б. Борисăв тата ытт.

Стрелковăй спартакиадăна кайăк йăлташсем—пирĕн республикăри çĕр лайăх стрелоксем.

Пулни-иртнисем

● Августăн 6-мĕшĕнче Шупашкарта урамра В. Архипăв шофер ӳсĕр вырăнлă Гитр-çăран сăвăтĕнче ĕçлекен Н. П. Ржанкина ӳсĕр шофер кăсйинчен хăех кăларса илнĕ те тарса сухалăнă. Кăсйинче 95 тенкĕ укçа тата документсем пулнă. Анчах Ржанкина сиенленес тытăнă.

● Августăн 18-мĕшĕнче кăнтăрла Шашкар йăлсоветĕнчи Мемекассинче (Гутаркас районĕ) Камăçĕн Николай колхозник киленчех вут тухса пурĕ 19 кил çунса кайнă. Вутра Каганович йăчĕне тăракан колхозăн ăйти, тырă скалчĕсем пĕтĕмлĕх çунса кайнă. Унсăр пуçне колхозăн кăçал амбарене çапса хăвнă тырра, Медведев Егор колхозникăн 5 çуллăх ачийĕ çунса кайнă. Вут мĕнрен тухнине тĕрĕслеççĕ.

ЧАВАШ АССР-ĕн РАБОЧИСЕМПЕ ХРЕСТЬЯНСЕН ТАТА КРАСНОАРМЕЙЦЕН ДЕПУТАЧЕСЕН ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔ ПЕЛТЕРНĔ.

1917 çулта тата 1918 çулăн малтанхи сурçуллĕче сухалă пулăшниксен, сăнчăсланкăлах ирттĕ призывсенче чирлĕ пирки тата ытти сăлтăвсенче отсрочкăлă илнисен (Шупашкар хули советĕнче учотра тăраканнисен) августăн 25-мĕшĕнче кăна йăлкăсăр Шупашкар хули советне (Сăр сĕтелне) пирĕнпа тăнăлă повестьлă илме хăйсем пынăла.

ШУПАШКАР ХУЛИ СОВЕЧĔ.

Ответлă редактăр И. М. СЕМЕНАВ.

ЧĂВАШСЕН

Государствăлă Педагогиклă ИНСТИТУЧĔ

отличниксене тата ӳрлă аслă шкулсенче испытани тытнă хыççăн выçăн çул çинчи вĕренме пăхăнтарăнă.

институтăн истори тата филологи факультечĕсене йĕркеле ячĕ.

Заявленисем панăн (çурла 15 телеграфпа) йăлташсем çурла çак çулăн сентябрĕн 5-мĕнне.

Дирекци.

8—2

Улатăртри пăравус машинисĕсен

ТЕХНИКАЛА ШКУЛĔ

1938—39 вĕренӳ çулĕнче 1-мĕш курсра вĕренме илесси çинчен пĕлтерет. Вĕренме 18 çула çитнисене, тулăнмăр пĕтĕм шкулта 9 классăн пайăн мар вĕреннисене илеççĕ.

Шкула вĕренме кĕнисене обследовани, стипендиăпа тата пĕр формалăх тунтăр парат.

Шкулта 3 çул вĕренмелле.

Вĕренме кĕрес текенсен документсем пĕлмĕçăр пятăнчăн, июлăн 25-мĕшĕнче, августăн 15-мĕшĕнче директора илсе килмелле.

Испытанисем сентябрĕн 15-мĕшĕнче пуçлăх пирĕнпе пĕрле шкулта вĕренме кĕнисем тата ытти ĕçлекенсем валли общежитисем пур. Паркăçсем ҫинче сӳрсем вăрмансем илемлĕ пуçлă ҫĕр.

Уполномоченный Чувашиздата № 442

Гор. Чебоксары, Типография № 1 Чувашполиграфтреста, Заказ № 863.